

election congresses of the clergy and the laity are highlighted and their decisions are analyzed. The role of the All-Ukrainian Orthodox Church Council in organizing the Church Congress was determined.

Keywords: All-Ukrainian Orthodox Church Council, All-Ukrainian Orthodox Church Congress, Ukrainian Autocephalous Orthodox Church, preparatory-election church congresses, autocephaly.

* * *

УДК 94(477.74)«1918»

Шишко О. Г.,

кандидат історичних наук, доцент, докторант
кафедри історії України, Одеський національний
університет ім. І. І. Мечникова (Україна, Одеса),
Shyshko2011@ukr.net

Діяльність Державної варту у Херсонській губернії у сфері боротьби з більшовизмом

Мета дослідження полягає у висвітленні із залученням архівних джерел особливостей діяльності підрозділів Державної варту у Херсонській губернії у сфері боротьби з більшовизмом на основі проблемно-хронологічного методу. Підрозділи Державної варту активно протидіяли більшовизму, який становив одну з найбільших загроз існуванню Української Держави. Ці підрозділи проводили комплексні заходи, які мали сприяти розкриттю й знешкодженню більшовицького підпілля та радянських агентів. З метою вилучення з політичної боротьби значної кількості активістів, недопущення збройних виступів та повстання більшовицьких сил проводились акти «ліквідації», тобто обшуки та арешти активних більшовиків та інших революціонерів. Покаранням для цих осіб могло бути ув'язнення до 3-х місяців або вислання за межі України, зокрема, до Австрії, де вони могли використовуватися на примусових роботах. Окреме місце у діяльності Державної варту належало викриттю диверсійної та терористичної діяльності консульства РСФФР, яке було відкрито в Одесі.

Ключові слова: Державна варта (поліція), Особливий відділ, більшовизм, «ліквідація».

Різні аспекти внутрішньої та зовнішньої політики Української Держави Гетьмана Павла Скоропадського привертала значну увагу як дослідників радянського періоду, так і сучасних українських та зарубіжних істориків. Причому перші робили акцент у своїх дослідженнях на розгортання селянського повстанського руху та страйкової боротьби робітників й особливо залізничників відповідно до ідеологічних вимог того часу. Сучасні історики значно розширили коло наукових інтересів, охопивши всі сфери діяльності державного організму. У той же час регіональні аспекти функціонування гетьманської держави ще потребують свого подальшого дослідження, особливо це стосується діяльності місцевих органів влади у царині захисту правопорядку та ліквідації загроз державній безпеці. Особлива актуальність такої діяльності полягала у виявленні та знешкодженні носіїв більшовицької ідеології, які проявили себе під час існування Одеської радянської республіки та які продовжували свою деструктивну діяльність майже з перших днів утворення Української Держави, будучи членами підпільних організацій або агентами більшовицької Росії.

Таким чином, дослідження процесу боротьби підрозділів Державної варту з більшовизмом у Херсонській губернії має не тільки наукове, а й практичне значення, адже й нині Українській державі доводиться в умовах гібридної війни протистояти як внутрішнім антидержавним деструктивним елементам, так і зовнішнім агентам та збройним формуванням.

Найбільш повно діяльність структур Державної варту у сфері дотримання законів і забезпечення

правопорядку та боротьби із загрозами державному ладу у загальноукраїнському масштабі знайшло відображення у чисельних публікаціях В. Сідака (одна з яких була у співавторстві з В. Степанковим), які стали основою для виходу його ґрунтовної праці «Національні спецслужби в період Української революції 1917–1921 рр.: невідомі сторінки історії» [1; 2; 3; 4]. Тому метою цієї публікації є спроба дослідити на основі архівних джерел особливості діяльності підрозділів Державної варту у Херсонській губернії у сфері боротьби з більшовизмом.

Гетьман П. Скоропадський серед пріоритетів своєї діяльності визначав необхідність систематичної боротьби із чисельними загрозами, які не тільки негативно впливали на громадський спокій та правопорядок, а й підривали основи державного ладу. Одну з таких загроз становив більшовизм, для боротьби з яким, на переконання П. Скоропадського, потрібна була «фізична сила», тому що «річ зрозуміла – головний ворог більшовизм великоруський, і потім наш внутрішній, український» [5, с. 17]. Категорично негативну оцінку цього явища гетьман неодноразово давав у своїх «Спогадах».

Отже, щоб успішно протидіяти розвідувально-підривній діяльності, особливо небезпечним антидержавним і кримінальним злочинам, попереджувати масові виступи проти існуючого ладу Гетьман затвердив 18 травня 1918 р. постанову Ради Міністрів «Про зміну існуючих законів про міліцію та утворення Державної варту». Відповідно у структурі МВС України було утворено Департамент Державної варту (ДДВ), до складу якого серед інших увійшов і Особливий (російською мовою – Осведомительный) відділ (ОВ) [4, с. 84–85].

У губерніях та повітах управління службовим персоналом та секціями Державної варту (ДВ) – загальною, карно-розвідувальною та особливою зосереджувалось у руках відповідних старост. Для допомоги губернському старості призначався окремий помічник-інспектор ДВ у губернії. У великих містах були створені міські підрозділи ДВ, які мали районні структури. За діяльністю ДВ здійснювався прокурорський нагляд. Особлива роль у діяльності ДВ належала ОВ ДДВ, на який було покладено завдання щодо попередження, відвернення й припинення злочинів проти державного ладу й безпеки держави, збору агентурної інформації про політичні виступи, страйки, партизансько-повстанський, профспілковий рух, політичні партії та їх функціонерів, настроїв населення тощо. У цьому полягали основні види контррозвідувальної діяльності відповідно до головних завдань захисту безпеки держави [4, с. 85]. На різних адміністративно-територіальних рівнях створювалися місцеві особливі відділи ДВ, які підпорядковувались центральному ОВ ДДВ. На чолі губернського ОВ стояв начальник, який безпосередньо підпорядковувався губернському старості, отримував від нього вказівки, але в оперативному плані діяв самостійно [4, с. 86].

В Одесі Особливе відділення почало свою діяльність 21 червня, про що отаман міста або градоначальник Одеси генерал-майор В. Мустафін телеграмою повідомив Директора ДДВ. У цій же телеграмі він повідомив, що у місті були знайдені «розкидані прокламації партії комуністів-більшовиків з маніфестом совдепу України, які були надруковані у квітні у Таганрозі». Також отаман

Одеси повідомляв про більшовицьку агітацію, яка «без сумніву відбувається, але не знаходить співчуття» [6, арк. 4]. Отже, створене в Одесі у червні Особливе відділення, яке очолив полковник Дукельський та яке було одним з підрозділів Одеського градоначальства, відразу розпочало проводити комплексні заходи з протидії та розкриття й знешкодження більшовицького підпілля. Ще напередодні, у травні, до міста прибула група емісарів ЦК РКП(б), яка разом з місцевими комуністами створила мережу підпільних осередків, зокрема, було створено п'ять підпільних райкомів [4, с. 78]. Цей факт став свідченням того, що розвідувально-підривна робота радянських агентів на території України з метою підготовки збройного повстання та повалення існуючого ладу та антидержавна діяльність підпільних організацій, що орієнтувалися на радянську Росію, складала одну з найбільших загроз для Української Держави від самого початку її існування [4, с. 74].

У цій підривній роботі Одесі та іншим містам Херсонщини відводилась важлива роль. Наприкінці червня Директор ДДВ П. Аккерман надіслав Одеському градоначальнику телеграму, у якій повідомляв, що «Всеукраїнський революційний комітет під керівництвом Калюжного переніс свою діяльність до Одеси». Директор департаменту наказував встановити за Калюжним спостереження, з'ясувати хто є членами підпільного комітету і тільки після цього провести арешти. Також П. Аккерман зобов'язував градоначальника надсилати результати спостереження до Особливого відділу ДДВ [6, арк. 5]. Наприкінці серпня віце-директор ДДВ Тальберг надіслав Херсонському губернському старості екстрену телеграму з шифром «дуже таємно», у якій повідомляв, що «у Вашій губернії дуже проявляють свою злочинну діяльність більшовики та ліві есери. Останні направили до губернії чимало екземплярів газети «Знамя боротьби». Прошу цим серйозно зайнятися» [6, арк. 78]. Отже, одним з важливих напрямків діяльності підрозділів ДВ було виявлення та знешкодження членів підпільних більшовицьких та лівоесерівських організацій.

Наступним напрямком діяльності ДВ було виявлення та притягнення до відповідальності осіб, які брали активну участь або були причетними до подій у період існування Одеської радянської республіки. 16 та 18 липня з дозволу Одеського градоначальника було заарештовано А. Осадчого, М. Воронцова, Ф. Сироту, Й. Зигу, П. Головського та О. Гулька, які були санітарями Одеської морської лікувально-спостережної станції, та які у січні 1918 р. входили до «загону відомого Реєва». Самого Реєва було заарештовано ще у квітні. Арешт цих осіб мав сприяти слідству у проведенні дізнання про вбивство лікаря В. Соколова, чиновника Благодельського та генерала Л. Томашевича, яке сталося 21 січня у перші дні існування Одеської радянської республіки та яке викликало у місті значний резонанс [6, арк. 37]. Цими арештами співробітники ДВ намагалися завершити справу про вбивство лікаря В. Соколова, розслідування якої було започатковано ще у березні.

На початку серпня ОВ ДВ Одеського градоначальства провів слідство у справі слюсаря одеських залізничних майстерень В. Ткаленка. Слідством було встановлено, що В. Ткаленко 27 січня брав участь в арешті чиновника поштового відділення ст. Одеса–Головна І. Білого–Белова та коменданта станції полковника Л. Жуковського, яким

було доправлено на військовий корабель (посильне судно) «Алмаз». На питання слідчого, чому саме цих осіб було доправлено на «Алмаз» В. Ткаленко відповів: «Ловити бичків». Відповідно вердикт слідства був таким: «перебування Василя Ткаленка на території України є небажаним, а тому необхідно його передати у розпорядження австро-угорського командування для вислання з України як дуже небезпечного більшовика» [6, арк. 30].

У зв'язку з винесенням такого вердикту варто наголосити, що ДДВ та інші органи влади координували свою діяльність з німецьким та австро-угорським військовим командуванням. Так, Директор ДДВ 3 липня надіслав телеграму під грифом «Цілком таємно» губернським старостам та градоначальникам Української Держави, у якій визначалась процедура виявлення та покарання «злочинного елементу». Отже, якщо під час ліквідації антиурядових революційних організацій, а також злочинних груп, могло трапитися, що проведені обшуки не дали можливості встановити їх точну приналежність до небезпечної для Української Держави партійної роботи і тому не можна буде їх передати прокурорському нагляду, але у той же час знайдуться проти них дані, які можуть бути вповні гідними для того, щоб порозумітись з німецьким командуванням на предмет висилки таких осіб за межі Української Держави. Таким чином, найбільш суворим покаранням для таких осіб було вислання за межі України. Місцем вислання була Німеччина та Австрія.

Проведення обшуків та арештів за тодішньою офіційною термінологією називалося «ліквідація». 14 серпня відбулась чергова «ліквідація», під час якої було проведено обшук та здійснено арешт 20-ти осіб. Зокрема, був заарештований С. Бельбек, який «брав активну участь у більшовицькому русі та був шофером начальника більшовицької контррозвідки Шашина». Серед арештованих був телеграфіст залізничного телеграфу П. Закожій, який брав активну участь у більшовицькому перевороті, зокрема він відмовився приймати українські урядові телеграми.

Колишні активні діячі більшовицького руху, М. Харвенко, Г. Капустянський та С. Дворницький, були заарештовані за те, що вели агітацію серед залізничників щодо продовження страйку аж до задоволення пред'явлених вимог. Підставою для арешту І. Глаубермана стало те, що він, перебуваючи у загоні червоногвардійців, брав участь у набігах та реквізиціях, а І. Кауфман завідував складом зі зброєю при штабі Червоної гвардії, М. Барон був ад'ютантом колишнього більшовицького комісара Шестопала. Чотирьох осіб було заарештовано за підозрою у активній участі у більшовицькому русі, вісьмох осіб як співробітників ради робітничих депутатів [6, арк. 96].

У ніч на 28 серпня в Одесі було проведено чергову «загальну ліквідацію», про результати якої директор ДДВ та начальник ОВ ДДВ повідомляли начальника особливого відділу при штабі Пана Гетьмана України. Зокрема, було арештовано В. Русиновського, який був одним з активних членів Одеського центрального залізничного страйкового комітету, та есера Гільдіна, члена Одеської міської управи, який «вів агітацію проти існуючого Державного ладу». Всього було заарештовано 28 осіб, серед яких була група матросів, які брали участь у реквізиціях та набігах. Наступна група осіб

брала участь у боях проти українців і, нарешті, ще одна група отримала зброю для захисту радянської влади. Серед арештованих була одна жінка, Марфа Дьячек, яка перебувала у лавах червоної гвардії та брала участь у боях проти українців [6, арк. 141–142].

У Миколаєві так само у ніч на 28 серпня було проведено обшуки у 33-х помешканнях та було заарештовано 18 осіб, які та той час перебували у цих помешканнях. Інші особи були оголошені у розшук. За партійною приналежністю арештовані поділялися на майже дві групи. До більш чисельної групи належали більшовики, одну частину яких було позначено як «соціал-демократи більшовики», іншу – «члени партії більшовиків», до третьої частини належали ті, хто співчував чи співпрацював з більшовиками. Наступну групу складали ліві есери, серед яких були ті, хто активно співпрацював з більшовиками.

Серед арештованих більшовиків був М. Щеглов (33 роки, міщанин), який «у дні більшовизму був начальником карної міліції та членом ради робітничих та воєнних депутатів». Колишній матрос транспортної флотилії Г. Довганенко (33 роки) «перебував у армії червоногвардійців, брав участь у арештах та обшуках». Г. Довганенко походив із селян Балтського повіту Подільської губернії, що свідчило про те, що серед матросів, які стали збройною опорою під час захоплення влади більшовиками, лівими есерами та анархістами, певний відсоток складали вихідці з українського селянського середовища. П. Тараненко (25 років, миколаївський міщанин) був «начальником загону червоної гвардії й агітатором, продовжував агітацію проти нинішнього ладу». Г. Ольшевський брав участь у повстанні проти німецьких військ у березні 1918 р. Всі ці особи «за більшовизму» брали активну участь у діяльності цієї партії [6, арк. 151]. З поміж арештованих лівих есерів був Х.–Г. Грінберг, який був головою профспілки фармацевтів й агітував проти власників аптек та магазинів. Брати П. та О. Норови (миколаївські міщани) й І. та Ю. Чернікови (міщани з м. Бендери) брали участь «в агітації проти буржуазії та інших більшовицьких тенденціях» [6, арк. 152].

Цей список та звіт про проведенні обшуки та арешти отаман м. Миколаєва надіслав до директора ДДВ. Одночасно він повідомив, що проведення дізнання у цій справі було доручено інспектору ДВ, що буде відволікати його від виконання прямих його службових обов'язків. У зв'язку з цим міський отаман «переконливо прохав у найближчий час командирувати у моє розпорядження для організації на місці Особливого відділу ДВ компетентну та енергійну особу, якій я міг би передати проведення дізнання у цій справі». Завершував своє послання отаман словами про те, що діяльність ДВ була б більш успішною, «якби своєчасно був організований ОВ, якого поки що не має у Миколаєві» [6, арк. 152]. Отже, відсутність у Миколаєві станом на початок вересня ОВ ДВ значно ускладнювало проведення заходів із забезпечення захисту державного ладу.

У наступні місяці «ліквідаційні» заходи тривали. Причому вони охопили не тільки великі міста, а й всі повіти губернії. Ці заходи складали чи не найбільший здобуток ДВ у боротьбі з більшовизмом.

Надзвичайно складною виявилася діяльність ДВ з протидії антидержавним проявам консульської установи

радянської Росії. Третього жовтня градоначальник В. Мустафін доповів директору ДДВ про посилення більшовицької пропаганди, яке відбулось «після прибуття до м. Одеси консульства «Російської Федеративної Радянської Республіки». Причому центром цієї пропаганди стало приміщення консульства, яке знаходилося у Дворянському готелі на вул. Петра Великого. Далі градоначальник доповідав про те, що співробітники консульства Кубрін, Романович, Назаревич й машиністка Литвинович активно співпрацювали з більшовицьким комітетом, який очолював Н. Соболев та який утворився фабриці Попова. Крім цього, В. Мустафін інформував міністра про те, що незабаром у місті має з'явитися у великій кількості «більшовицька література» із закликом до загального повстання та що у місті розпочалась організація бойових дружин, члени яких отримують мандат із написом «Бойова дружина РСДРП(б)». На завершення цієї частини записки градоначальник повідомляв, що найбільш посилена пропаганда необхідності організації загального повстання велася на околицях міста [6, арк. 234]. Отже, зміст цієї записки засвідчив, що за співробітниками російського консульства було встановлено спостереження, було добуто важливу інформацію, але цих відомостей було замало, щоб мати повну картину діяльності консульської установи.

У відповідь віце-директор ДДВ Тальберг надіслав Одеському міському отаману (по лінії ОВ) «відношення», у якому повідомляв «наявні у ДДВ секретні відомості про Бека», якого було призначено консулом до Одеси. Зокрема, віце-директор інформував про те, що Бек був «українським більшовиком, був родом з Катеринослава, де був членом ради робітничих та солдатських депутатів, брав участь у багатьох більшовицьких заходах, грабував банки». Але найцікавішою у цьому документі була завершальна частина, у якій Тальберг констатував так: «Консулам радянської республіки, як відомо, надається обов'язок будь-якими засобами сприяти у місцях їх перебування, у даному випадку в Одесі, поширенню більшовицької агітації, щоби цим якомога скоріше «запалити увесь світ вогнем соціальної революції» згідно висловів вождів радянського більшовизму» [6, арк. 242–243]. І вже зовсім насамкінець від руки містився припис вести спостереження за Беком дуже обережно. Таким чином, влада Української Держави від самого початку знала про справжні наміри консульських установ, які були відкриті урядом Радянської Росії. І все ж таки надала дозвіл на їх відкриття. Цим самим сама ж влада доповнювала перелік численних загроз, які стояли перед нею від самого початку її існування.

В. Сідак з'ясував, що до України під виглядом дипломатів і консульських співробітників прибуло близько 1000 радянських агентів і агітаторів, котрі розгорнули роботу з підготовки антигетьманського повстання. Крім цього, головою російської «мирної» делегації Х. Раковським було асигновано близько 40 млн. крб. [6, арк. 77–78].

Отримавши повну свободу дій, радянське консульство в Одесі почало виконувати основне своє завдання, яке полягало у посиленні більшовицької агітації та пропаганди з метою підготовки та організації повстання. Ситуація ставала настільки загрозливою, що 24 жовтня В. Мустафін надіслав екстрену телеграму

на ім'я Голови Ради Міністрів та начальника штабу гетьмана, у якій повідомляв про деструктивну діяльність консульства. У цій телеграмі градоначальник повідомляв, що «з прибуттям до Одеси Російського консульства більшовицька агітація, яка була вже затихла, почала набувати небувалих розмірів та зовсім неприпустимого характеру. Прокламації, які були зникли останнім часом, знову заповнили місто. Австрійським солдатам почали роздаватися прокламації польською мовою».

Далі В. Мустафін повідомляв, що співробітники консульства почали проводити відкриту вербовку до лав Червоної армії офіцерів, солдатів та матросів. Причому завербованим видавалися великі аванси та субсидії, а також подорожні сотнями рублів, а офіцерам пропонувалося 1 500 руб. щомісячно та повне утримання. Вже набрані загони одні відправлялися до Великої Росії, а інші залишалися на місці, утворюючи кадри та ядро майбутнього повстання.

Резюмуючи, градоначальник вказував на те, що офіційний статус чинів консульства надавав цій пропаганді у однієї частини населення законного характеру, а відсутність протидії з боку властей вносило сум'яття в уми іншої частини. Відповідно, В. Мустафін звертався до високопосадовців з проханням надати відповідні вказівки, тому що, «не маючи інструкції, був позбавлений можливості ліквідувати консульство, припинити агітацію, а найменша затримка з його ліквідацією може мати вкрай негативні наслідки» [6, арк. 360]. Врешті-решт, наприкінці жовтня консульство було закрито, консула та майже 200 співробітників консульства було заарештовано та депортовано до радянської Росії.

Таким чином, одним з факторів діяльності підрозділів Державної варти у Херсонській губернії стала боротьба з більшовицьким рухом, який почав нарощувати свою активність майже з перших днів існування Української Держави. Структури Державної варти та особливо Особливі відділи, там, де вони були створені, повели боротьбу з більшовизмом у декількох напрямках. У першому випадку проводилась робота з виявлення та знешкодження членів підпільних більшовицьких та лівоесерівських організацій, агентів більшовицького уряду радянської Росії, які вели агітацію та пропаганду задля підготовки та проведення страйків та збройного виступу проти гетьманської влади. Збір інформації щодо осіб, які брали активну участь у подіях під час існування Одеської радянської республіки, були членами партій більшовиків, лівих есерів та анархістів та входили до складу всіляких революційних організацій складав ще один напрямок діяльності Державної варти. Наступним етапом було складання «ліквідаційних» списків, на основі яких проводились обшуки у помешканнях цих осіб та їх арешти. Що стосується їх покарання, то воно передбачало переважно ув'язнення терміном до 3–х місяців та вислання за межі України. Опосередковані джерела вказують на те, що таких осіб висилали до Австрії, де вони використовувалися на примусових роботах у концентраційних таборах. Окреме місце у діяльності Державної варти належало викриттю диверсійної та терористичної діяльності консульства РСФРР, яке було відкрите в Одесі. Наслідком такої діяльності стало значне послаблення потенціалу підпільних організацій, вилучення з політичної боротьби

значної кількості активістів, недопущення збройних виступів та повстання більшовицьки орієнтованих сил. Варто зазначити, що більшовицький рух у Херсонській губернії у 1918 р. не мав широкої соціальної бази, навіть у середовищі робітників та селян. Він живився лише невдоволенням трудівників аграрною та робітничою політикою гетьманської влади. У той же час активність як місцевих більшовиків, так і агентів радянської Росії свідчила про те, що вони готували ґрунт для встановлення такої ж радянської влади і в Україні.

Список використаних джерел

1. З історії розвідки та контррозвідки України. 1918–1919 рр.: Збірка документів і матеріалів (За редакцією генерал-майора професора В. С. Сідака). – К.: Академія Служби безпеки України, 1996. – 159 с.
2. Сідак В. С. Контррозвідка останнього гетьмана: Нарис / В. С. Сідак. – К.: Ін-т підготовки кадрів Служби безпеки України, Ін-т історії України НАН України, 1995. – 50 с.
3. Сідак В. С., Степанков В. С. З історії української розвідки та контррозвідки: Нариси. 2-ге вид-ня / В. С. Сідак, В. С. Степанков. – К.: Ін-т СБ України, 1995. – 201 с.
4. Сідак В. С. Національні спецслужби в період Української революції 1917–1921 рр.: невідомі сторінки історії / В. Сідак. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1998. – 320 с.
5. Скоропадський Павло. Спогади: кінець 1917 р. – грудень 1918 р. / пер. з рос. Е. Соловей; упоряд. Ігор Гирич. – К.: Наш формат, 2017. – 456 с.
6. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.1216. – Оп.1. – Спр.114. – 492 арк.

References

1. Z istorii rozvidky ta kontrozvidky Ukrainy. 1918–1919 rr.: Zbirka dokumentiv i materialiv (Za redakciju general-majora profesora V. S. Sidaka). – K.: Akademija Sluzhby bezpeky Ukrainy, 1996. – 159 s.
2. Sidak V. S. Kontrozvidka ostannogo getmana: Narys / V. S. Sidak. – K.: In-t pidgotovky kadriv Sluzhby bezpeky Ukrainy, In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1995. – 50 s.
3. Sidak V. S., Stepankov V. S. Z istorii ukrain's'koi rozvidky ta kontrozvidky: Narysy. 2-ge vyd-nja / V. S. Sidak, V. S. Stepankov. – K.: In-t SB Ukrainy, 1995. – 201 s.
4. Sidak V. C. Nacional'ni spetsluzhby v period Ukrain's'koi revoliucii 1917–1921 rr.: nevidomi storinky istorii / V. Sidak. – K.: Vydavnychyj dim «Al'ternatyvy», 1998. – 320 s.
5. Skoropads'kyj Pavlo. Spogady: kinec' 1917 r. – gruden' 1918 r. / per. z ros. E. Solovej; uporjad. Igor Gyrych. – K.: Nash format, 2017. – 456 s.
6. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja Ukrainy. – F.1216. – Op.1. – Spr.114. – 492 ark.

Shyshko O. G., PhD in History, Doctoral student at the Department of History of Ukraine, Odesa I. I. Mechnikov National University (Ukraine, Odesa), shyshko2011@ukr.net

The fight against Bolshevism of the State Guard in Kherson hubernia

The purpose of the study is to highlight the features of the activity of the units of the State Guard in the Kherson province in the area of combating Bolshevism, basing on the problem-chronological method with the involvement of archival sources. The units of the State Guard actively opposed Bolshevism, which was one of the greatest threats to the existence of the Ukrainian State. These subdivisions carried out comprehensive measures that were to promote the disclosure and neutralization of the Bolshevik underground and Soviet agents. In order to remove a significant number of activists from the political struggle, to prevent armed demonstrations and the uprising of the Bolshevik forces, acts of «liquidation» were carried out, that is, searches and arrests of active Bolsheviks and other revolutionaries. The punishment for these people could be expulsion from Ukraine, in particular, to Austria, where they could be used for forced labor. A separate place in the activity of the State Guard was to expose the sabotage and terrorist activities of the Russian SFSR Consulate, which was opened in Odesa.

Keywords: State Guard (police), Intelligence department, Bolshevism, «liquidation».

* * *